

**КАФЕДРА НАГЛЯДОВО-ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ**

Т.О. ЛУЦЕНКО, О.О. ОСТРОВЕРХ

**ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРАЦЕОХОРОННОЇ
ПОЛІТИКИ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ**

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ (МОДУЛЬНИХ) РОБІТ**

ХАРКІВ 2013

**КАФЕДРА НАГЛЯДОВО-ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ**

Т.О. Луценко, О.О. Островець

ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРАЦЕОХОРОННОЇ ПОЛІТИКИ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ (МОДУЛЬНИХ) РОБІТ**

ХАРКІВ 2013

Друкується за рішенням засідання
кафедри наглядово-профілактичної
діяльності НУЦЗ України
Протокол від 22.04.13 № 10

Укладачі: Т.О. Луценко, Островерх О.О.

Рецензенти: Є.О. Мірошніченко, суддя першого кваліфікаційного класу,
консультант Апеляційного суду Харківської області;
кандидат технічних наук, доцент Стельмах О.А., заступник
начальника науково-методичного центру навчальних закладів
МНС України – начальник відділу науково-методичного забез-
печення професійної освіти.

Правові основи праце охоронної політики та охорони праці.
методичні вказівки до виконання контрольних (модульних) робіт /
Укладачі: Т.О. Луценко, Островерх О.О. – Х.: НУЦЗУ, 2013. – 22 с.

Методичні вказівки щодо підготовки і оформлення контроль-
них (модульних) робіт з дисципліни «Правові основи працезахоронної
політики та охорони праці» містять основні положення щодо виконан-
ня контрольних (модульних) робіт з цієї дисципліни.

Відповідальний за випуск Луценко Т.О.

ВСТУП

Ефективність економічних реформ, виробничої діяльності підприємств і організацій та підприємництва залежить від праці людей як джерела задоволення матеріальних і духовних потреб. Виходячи із закономірностей трудової діяльності людей повинні визначатися і сфери правового втручання в організацію охорони праці та вибір конкретних методів її правового регулювання.

Правові основи працевохоронної політики та охорони праці – це нормативна дисципліна, у межах якої слухачі набувають знань та практичних навичок з основ правового регулювання трудових відносин та відносин з охорони праці в господарській діяльності підприємств і організацій.

Дисципліна базується на вивченні нормативних актів та спеціальних знань у сфері регулювання трудових відносин і відносин з охорони праці.

Набуті знання у ході вивчення дисципліни «Правові основи працевохоронної політики та охорони праці», нададуть можливість слухачам, як майбутнім фахівцям з питань охорони праці, ефективно впливати на управління і організацію відносин з охорони праці.

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ЩОДО НАПИСАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Навчальний процес в Національному університеті цивільного захисту України передбачає різні форми індивідуальної роботи слухачів, однією з яких є виконання контрольних робіт.

Основне завдання контрольної роботи - це формування власної думки слухачів з теоретичних та практичних питань, які розглядаються, та внесення ними пропозицій щодо їх вирішення.

Підготовка контрольної роботи повинна розпочатися з вивчення методичних рекомендацій за темою та інших публікацій з питань, що досліджуються. Робота повинна бути виконана слухачами самостійно та належним чином оформлена.

Вимоги до оформлення. Контрольна робота виконується і подається слухачем на перевірку викладачеві як в надрукованому вигляді (аркуш формату А4, інтервал 1,5, шрифт 14 пт, ліве, праве, верхнє та нижнє поле - 20 мм, обсяг роботи 10-15 сторінок) так і допускається її представлення у рукописному варіанті. Сторінки мають бути пронумерованими. Контрольна робота має бути написана українською мовою.

Слухачі, прізвище яких починається з літери "А, Д, З, Л, П, У, Ч" – виконують роботу за першим варіантом; - з літери "Б, Е, Й, М, Р, Ф, Ш" - виконують другий варіант; - з літери "В, Є, І, Н, С, Х, Щ" - третій варіант; - з літери "Г, Ж, К, О, Т, Ц, Ю, Я" - четвертий варіант. Заміна варіантів не допускається.

Першим листом контрольної роботи є титульний лист. Зразок титульного листа наведений у **Додатку 1** Методичних вказівок.

Планом контрольної роботи є завдання за певним варіантом. Приклад плану контрольної роботи наведено у **Додатку 2**.

В контрольній роботі обов'язково перелічуються всі використані джерела наукової літератури та нормативні акти. Література і нормативні акти, що цитуються, повинні бути оформлені у вигляді загального списку у порядку цитування або за абеткою. В тексті посилання на літературу позначаються порядковою цифрою у квадратних дужках, наприклад, [1; с. 5]. Література у списку дається на мові оригіналу. Бібліографічні дані наводяться за титульним аркушем видання наприкінці роботи. Зразок списку використаних джерел наведений у **Додатку 3**.

Цінним додатком до роботи є таблиці та схеми. Таблиці і схеми відокремлюються від основного тексту пустими рядками.

Основні висновки, пропозиції та рекомендації необхідно оформляти в заключній частині роботи.

Контрольна робота в обов'язковому порядку перевіряється викладачем. Перевірена робота повинна мати рецензію викладача кафедри. Негативна рецензія зобов'язує слухача переробити роботу згідно із зауваженнями, сформульованими у рецензії, після цього робота повертається на перевірку. Позитивна рецензія дає право на захист своєї роботи в період екзаменаційної сесії. Контрольна робота оцінюється за змістом, ступенем самостійності виконання, вмінням під час захисту обґрунтувати основні положення роботи та зроблені в ній висновки.

ЗМІСТ КУРСУ

Змістовий модуль 1.

Тема 1.1. Конституція України та інші нормативно-правові акти в сфері регулювання трудових відносин та відносин з охорони праці.

Поняття та класифікація джерел, що регулюють трудові відносини та відносини з охорони праці.

Конституція України як основне джерело в сфері регулювання трудових відносин та відносин з охорони праці.

Кодекс законів про працю України та інші законодавчі акти України, що регулюють трудові відносини та відносини з охорони праці.

Підзаконні акти, що регулюють трудові відносини та відносини з охорони праці.

Локальні правові норми, що регулюють трудові відносини та відносини з охорони праці.

Міжнародні правові акти про працю та її охорону.

Змістовий модуль 2..

Тема 2.1. Загальні положення трудового права України.

Поняття трудового права як самостійної галузі права. Предмет трудового права: трудові відносини і тісно пов'язані з ними суспільні відносини.

Роль і функції трудового права. Основні тенденції розвитку трудового права у сучасній Україні.

Поняття та види суб'єктів трудового права. Правовий статус суб'єкта трудового права.

Громадяни (працівники) як суб'єкт трудового права. Трудова правосуб'єктність працівника: виникнення, зміст і припинення, випадки обмеження.

Роботодавці як суб'єкти трудового права. Поняття роботодавця. Зміст трудової правосуб'єктності роботодавця.

Трудовий колектив організації як суб'єкт трудового права. Поняття, види і правовий статус трудових колективів. Основні повноваження трудових колективів у сфері охорони праці.

Професійні спілки як суб'єкти трудового права. Правові основи діяльності професійних спілок. Права професійних спілок у захисті трудових прав працівників, встановленні умов праці, регулюванні заробітної плати і робочого часу, у контролі і нагляді за додержанням законодавства про працю, охорону праці, колективного договору і угод.

Інші суб'єкти трудового права. Служба зайнятості. Органи контролю та нагляду. Органи з вирішення індивідуальних і колективних трудових спорів. Організації роботодавців.

Змістовий модуль 3.

Тема 3.1. Колективні договори та угоди.

Сфера дії законодавства про колективні договори, угоди. Соціально-правове значення колективного договору, угоди. Співвідношення законодавства з охорони праці з положеннями колективного договору, угоди.

Поняття колективного договору. Сторони колективного договору. Зміст колективного договору. Структура колективного договору. Правове значення додатків до колективного договору. Порядок розробки і укладання колективного договору. Строк і порядок ведення переговорів, вирішення розбіжностей, що виникають під час їх ведення. Порядок внесення змін і доповнень до колективного договору. Строк чинності колективного договору.

Колективні угоди як акти соціального партнерства. Види угод, сфера їхньої дії, зміст. Порядок укладання, зміни та реєстрація угод. Генеральна угода – основний акт соціального партнерства у сфері праці.

Відповідальність за порушення законодавства про колективні договори, угоди.

Тема 3.2. Трудовий договір.

Поняття та значення трудового договору. Відмінність трудового договору від цивільно-правових договорів, які пов'язані з працею. Сторони трудового договору. Зміст трудового договору. Умови трудового договору та їх правове значення. Умови, які передбачені у законодавстві. Умови, що встановлюються за угодою сторін при укладанні трудового договору. Необхідні та додаткові (факультативні) умови. Недійсність умов трудового договору, які погіршують становище працівників порівняно з законодавством України про працю та охорону праці.

Загальний порядок укладання трудового договору, його оформлення. Форма трудового договору. Документи, що подаються при укладанні трудового договору. Реєстрація трудового договору між працівником і фізичною особою. Випробування при прийнятті на роботу.

Види трудових договорів: за строком дії, змістом, порядком укладання. Особливості окремих видів трудових договорів. Строкові трудові договори. Види строкових трудових договорів. Контракт як різновид трудового договору. Зміст контракту.

Поняття переведення на іншу роботу. Відмінність переведення від переміщення. Види переведень на іншу роботу. Тимчасове переведення працівника на іншу роботу, не обумовлену трудовим договором. Випадки тимчасового переведення на іншу роботу. Тимчасові переведення на іншу роботу в разі простою. Інші види переведень.

Зміна істотних умов праці. Підстави та порядок зміни істотних умов праці.

Поняття припинення та розірвання трудового договору. Класифікація підстав припинення трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу. Додаткові підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу з певними категоріями працівників за певних умов. Розірвання трудового договору з ініціативи органів, які не є сторонами трудового договору.

Правове регулювання усунення працівників від роботи. Поняття і випадки усунення працівників від роботи. Відмінність усунення від звільнення працівника.

Порядок звільнення з роботи. Оформлення звільнення. Порядок проведення розрахунку при звільненні з роботи працівника. Трудова книжка. Вихідна допомога. Правові наслідки незаконного звільнення.

Змістовий модуль 4.

Тема 4.1. Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку.

Поняття робочого часу і значення його правового регулювання. Гарантії щодо робочого часу.

Поняття і види робочого тижня, робочого дня, зміни. Види робочого часу.

Поняття режиму робочого часу, порядок його встановлення. П'ятиденний і шестиденний робочий тиждень і тривалість щоденної роботи. Початок і закінчення роботи. Робота за змінами. Перерви між змінами. Чергування.

Спеціальний режим правового регулювання робочого часу. Тривалість роботи напередодні святкових, неробочих і вихідних днів та уночі. Неповний робочий час. Ненормований робочий день.

Порядок обліку робочого часу. Поденний і щотижневий облік робочого часу. Підсумований облік робочого часу. Облікові періоди.

Особливості регулювання робочого часу в окремих галузях економіки. Гнучкі графіки роботи. Поділ робочого дня на частини. Вахтовий метод органі-

зації робіт. Поняття вахтового методу організації робіт. Тривалість вахти та робочого дня.

Поняття і порядок застосування понаднормових робіт. Розмежування понаднормових робіт і ненормованого робочого дня. Виняткові випадки застосування понаднормових робіт. Заборона залучення до понаднормових робіт окремих категорій працівників. Граничні норми застосування понаднормових робіт. Компенсація понаднормових робіт.

Право на відпочинок і його гарантії.

Поняття і види часу відпочинку. Перерви протягом робочого дня, зміни. Щоденні перерви в роботі. Щотижневі вихідні дні. Святкові і неробочі дні.

Поняття і види відпусток. Державні гарантії права на відпустку.

Щорічна основна відпустка. Види щорічної відпустки. Тривалість щорічної основної відпустки. Тривалість основної щорічної відпустки для окремих категорій працівників, що встановлені іншими актами законодавства.

Щорічна додаткова відпустка та її види. Відпустка за умови праці, за особливий характер праці. Стаж роботи, що дає право на щорічну основну відпустку.

Порядок надання відпусток. Черговість надання відпусток. Випадки перенесення щорічної відпустки на вимогу працівника. Підстави перенесення відпустки на інший період. Випадки відкликання з відпустки.

Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням. Поєднання роботи з навчанням. Соціально-правове значення поєднання праці з навчанням.

Творча відпустка, умови, тривалість і порядок надання.

Соціальні відпустки. Види соціальних відпусток. Відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами. Відпустки працівникам, які мають дітей.

Оплата відпусток. Випадки виплати грошової компенсації за невикористані щорічні відпустки. Відпустки без збереження заробітної плати. Відпустки, що надаються в обов'язковому порядку за бажанням працівника. Відпустки, що надаються за згодою сторін.

Тема 4.2. Особливості регулювання праці окремих категорій працівників.

Охорона праці жінок. Перелік важких робіт та робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок. Граничні норми піднімання і переміщення важких речей жінками. Обмеження праці жінок у нічний час. Обмеження щодо залучення вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, до понаднормових робіт, робіт у вихідні дні і у відрадження. Охорона праці вагітних жінок, жінок, які мають неповнолітніх дітей.

Охорона праці неповнолітніх. Заборона застосування праці неповнолітніх на важких роботах, роботах із шкідливими і небезпечними умовами праці та на підземних роботах. Граничні норми піднімання і переміщення важких речей неповнолітніми. Вік прийняття на роботу. Медичний огляд неповнолітніх віком до 18 років. Заборона залучення неповнолітніх до нічних, понаднормових робіт

і робіт у вихідні дні. Пільги щодо робочого часу та надання відпусток. Тривалість робочого часу неповнолітніх. Інші умови праці неповнолітніх, що визначені законодавством.

Охорона праці осіб із зниженою працездатністю (пенсіонерів, інвалідів, ветеранів війни та праці). Робоче місце інваліда. Порядок працевлаштування інвалідів. Інші гарантії у сфері охорони праці інвалідів. Особливість залучення до робіт у нічний час та до понаднормової роботи.

Змістовий модуль 5.

Тема 5.1. Дисципліна праці та правові засоби її забезпечення.

Поняття трудової дисципліни. Значення дисципліни праці. Правові методи забезпечення трудової дисципліни: створення необхідних організаційних та економічних умов для нормальної високопродуктивної роботи; метод переконання (виховання); метод заохочення; метод примусу; метод свідомого ставлення до праці.

Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку. Поняття внутрішнього трудового розпорядку. Система нормативних актів, що регулюють порядок здійснення трудової діяльності. Види правил внутрішнього трудового розпорядку: типові, галузеві, локальні. Правові наслідки відсутності в організації правил внутрішнього трудового розпорядку. Структура та зміст правил внутрішнього трудового розпорядку. Статути та положення про дисципліну.

Дисциплінарна відповідальність.

Тема 5.2. Юридична відповідальність за порушення вимог законодавства про працю та охорону праці.

Поняття та значення юридичної відповідальності за порушення вимог законодавства про працю та охорону праці. Основні ознаки юридичної відповідальності за порушення вимог законодавства про працю та охорону праці. Підстави відповідальності.

Види юридичної відповідальності за порушення вимог законодавства про працю та охорону праці. Матеріальна відповідальність. Адміністративна відповідальність. Кримінальна відповідальність.

Порядок та строки притягнення до відповідальності за порушення вимог законодавства про працю та охорону праці.

Змістовий модуль 6.

Тема 6.1. Порядок вирішення трудових спорів (конфліктів).

Загальна характеристика трудових спорів. Поняття, предмет та класифікація трудових спорів. Причини виникнення трудових спорів. Принципи розгляду трудових спорів.

Індивідуальні трудові спори. Органи з розгляду індивідуальних трудових спорів. Комісія з трудових спорів (КТС): порядок створення, компетенція. Порядок і строки розгляду індивідуального трудового спору в КТС. Винесення рішення та його виконання.

Розгляд індивідуальних трудових спорів у судах. Трудові спори, що підлягають безпосередньому розглядові у судах. Поняття і види строків з розгляду трудових спорів.

Колективні трудові спори. Органи з вирішення колективних трудових спорів: примирна комісія; трудовий арбітраж. Порядок їх створення та компетенція. Порядок прийняття і виконання рішення щодо колективного трудового спору. Незалежний посередник. Національна служба посередництва і примирення.

Право на страйк і його реалізація. Правові наслідки законного і незаконного страйку.

Змістовий модуль 7.

Тема 7.1. Основні положення законодавства України в сфері охорони праці. Закон України «Про охорону праці».

Поняття охорони праці та її значення.

Основні положення нормативно-правових актів в сфері регулювання відносин з охорони праці.

Загальні положення Закону України «Про охорону праці».

Змістовий модуль 8.

Тема 8.1. Принципи державної політики в сфері охорони праці.

Поняття і значення основних принципів державної політики в сфері охорони праці.

Класифікація принципів державної політики в сфері охорони праці.

Зміст і конкретизація основних принципів державної політики в сфері охорони праці: пріоритет життя й здоров'я працівників стосовно результатів виробничої діяльності підприємства; повна відповідальність власника підприємства за створення безпечних і нешкідливих умов праці; соціальний захист працівників; повне відшкодування шкоди особам, які потерпіли на виробництві від нещасних випадків або професійних захворювань.

Тема 8.2. Гарантії прав громадян на охорону праці. Права на пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці.

Загальні гарантії прав працівників на безпечні та нешкідливі умови праці. Права працівників на охорону праці під час укладення трудового договору. Права працівників на охорону праці під час роботи.

Спеціальні правила охорони праці на важких, шкідливих і небезпечних роботах. Право працівника на пільги і компенсації за важкі, шкідливі та небезпечні умови праці.

Тема 8.3. Політика підприємства з охорони праці.

Організація охорони праці на виробництві.

Повноваження роботодавця у сфері охорони праці. Повноваження працівників у сфері охорони праці.

Обов'язкові медичні огляди працівників. Навчання з питань охорони праці.

Служба охорони праці на підприємстві. Комісії з питань охорони праці. Уповноважені трудового колективу з питань охорони праці.

Порядок розслідування і ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.

Змістовий модуль 9.

Тема 9.1. Прокурорський нагляд за дотриманням законності у сфері регулювання відносин з охорони праці.

Поняття та загальна характеристика цілей, завдань та функцій прокуратури.

Нагляд прокуратури за додержанням і правильним застосуванням законодавства з охорони праці.

Загальнонаглядові правові акти прокурорського реагування на виявлені порушення законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці

Змістовий модуль 10.

Тема 10.1. Основні положення Закону України «Про боротьбу з корупцією». Юридична відповідальність за скоєння злочинів у сфері службової діяльності.

Основні положення Закону України «Про боротьбу з корупцією».

Принципи боротьби з корупцією. Попередження корупції.

Особливості юридичної відповідальності за здійснення корупційної діяльності. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення. Кримінальна відповідальність за скоєння злочинів у сфері службової діяльності.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Конституція України.
2. Кодекс законів про працю України
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення.
4. Цивільний кодекс України.
5. Кримінальний кодекс України.
6. Закон України від 21 листопада 2002 року «Про охорону праці».
7. Закон України від 15 листопада 1996 року «Про відпустки».
8. Закон України від 24 березня 1995 року «Про оплату праці».
9. Закон України від 03.03.98 року «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)».
10. Закон України від 5 листопада 1991 року «Про прокуратуру».
11. Закон України від 7 лютого 1991 року «Про підприємництво».
12. Закон України від 15 вересня 1999 року «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності».

13. Закон України від 23 вересня 1999 року «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності».
14. Закон України від 19 березня 1993 року № 203 «Про застосування контрактної форми трудового договору з керівником підприємства, що є у державній власності».
15. Закон України від 2 серпня 1995 року № 597 «Про Типову форму контракту з керівником підприємства, що є у державній власності».
16. Наказ Мінпраці України «Про затвердження форми трудового договору між працівником та фізичною особою та порядку реєстрації трудового договору між працівником і фізичною особою».
17. Постанова КМУ. «Про трудові книжки працівників».
18. Постанова КМУ «Про затвердження переліку виробництв, цехів, професій і посад із шкідливими умовами праці, де передбачено право на скорочену тривалість робочого тижня».
19. Постанова пленуму Верховного Суду України «Про практику розгляду судами трудових спорів» від 06.11.92 (п. 13) № 9.
20. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про перелік важких робіт та робіт із шкідливими й небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок».
21. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Граничних норм підймання і переміщення важких речей жінками».
22. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про перелік важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх».
23. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження граничних норм підймання і переміщення важких речей неповнолітніми».
24. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Положення про медичний огляд працівників певних категорій».
25. Наказ Міністерства охорони здоров'я України, Академії медичних наук України і Міністерства праці та соціальної політики «Про затвердження інструкції про застосування переліку професійних захворювань».
26. Наказ державного комітету України по нагляду за охороною праці «Про затвердження Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту».
27. Постанова КМУ «Про затвердження порядку проведення атестації робочих місць за умовами праці».
28. Наказ Держгірпромнагляду «Про затвердження типового положення про комісію з питань охорони праці підприємства».
29. Наказ Держгірпромнагляду «Про затвердження типового положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці».

30. Постанова КМУ «Про порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».
31. Постанова КМУ «Про Порядок розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру».
32. Наказ МНС «Про затвердження Інструкції про порядок розслідування, ведення обліку нещасних випадків в органах і підрозділах МНС України».

Додаткова

33. Болотіна Н.Б. Трудове право України. – К., 2000.
34. Гавел О. Основні концептуальні підходи до визначення змісту трудового договору // Право України. - 2000. - № 12.
35. Хуторян Н. М., Дріжчана С. В., Бабаскін А. Ю., Стадник М.П. Проблеми вдосконалення трудового законодавства на сучасному етапі // Правова держава/- Вип. 8. - К., 1997.
36. Колодій А.М. Принципи трудового права України. – К., 1998
37. Ярошенко О. Щодо основних прав та обов'язків роботодавців // Право України. - 2000. - № 4.
38. Ярошенко О. Щодо дискримінації в реалізації права на працю // Право України. - 2000. - № 7.
39. Абрамова А.А. Трудовое законодательство и права женщин. – М., 2001.
40. Гаращенко Л. Регулювання відпусток в конвенціях МОП та нормативних актах країн Європи // Право України. – 1999. - № 10. – С. 90.
41. Зайкін А.Д., Ремизов К.С. Экономико-правовое регулирование труда и заработной платы. – М., 1999.
42. Товстенко О., Ломанов І. Мінімальна заробітна плата: функціональна роль і методологічні основи її застосування // Праця і зарплата. – 1997. - № 23.
43. Куреной А.М. Трудові спори: Практичний коментар. – К., 2001.
44. Яресько А.І. Розгляд колективних трудових спорів (конфліктів). – К., 1999.
45. Козак З.Я. Договірне регулювання за трудовим правом України: Автореф. Дис. ... канд. Юрид. Наук. – К., 1999.
46. Коняхін Л.Г. Надзор и контроль за соблюдением законодательства о труде. – М., 1992.
47. Шевченко Я.М., Малявко О.М., Салатко А.Л. Проблеми матеріальної відповідальності сторін трудового договору. Харків, 1999.
48. Сироватська Л.А. Відповідальність за порушення трудового законодавства. – К., 1990.
49. Пилипенко В.И. Проблеми теорії трудового права.- Львів, 1999.
50. Охорона праці в Україні. Нормативна база. – К. : КНТ, 2008.
51. Колпаков В.К. Адміністративне право України. – К, 1999.

ЗАВДАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

ВАРІАНТ № 1 (А, Д, З, Л, П, У, Ч)

1. *Конституція України як основне джерело регулювання права на працю та її охорону.*
2. *Працівник як суб'єкт трудових відносин.*
3. *Вирішіть тестові завдання:*
  - 1) **Зміст трудового договору це:**
    - А. права та обов'язки працівника.
    - Б. взаємні права та обов'язки сторін трудового договору.
    - В. обов'язки працівника та власника підприємства.
  - 2) **Особам віком до 18 років надається щорічна основна відпустка тривалістю:**
    - А. 1 календарний місяць.
    - Б. 28 календарних днів.
    - В. 31 календарний день.
  - 3) **Первинним органом по розгляду індивідуальних трудових спорів являється:**
    - А. Комісія по трудовим спорам.
    - Б. профспілкова організація.
    - В. суд.
  - 4) **Роботодавець має право в установленому законом порядку притягнути працівника, який ухиляється від проходження обов'язкового медичного огляду, до:**
    - А. дисциплінарної відповідальності.
    - Б. адміністративної відповідальності.
    - В. зобов'язаний відсторонити його від роботи.
4. *Вирішіть задачу.*

Інженер по охороні праці Іванова одержала розпорядження роботодавця виїхати у відрядження в інше місто строком до 10 днів. Від цієї поїздки Іванова відмовилась, посилаючись на те, що не може залишити 3-річну дитину. За відмову від поїздки роботодавець наклав на Іванову дисциплінарне стягнення.

1. Якими пільгами користуються жінки, що мають дітей?
2. Чи правильні дії роботодавця?

ВАРІАНТ 2
(Б, Е, Й, М, Р, Ф, Ш)

1. Поняття та порядок укладення колективного договору.

2. Охорона праці неповнолітніх.

3. Вирішіть тестові завдання:

1) Підстави припинення трудового договору:

- А. відмова працівника від переведення на інше підприємство в іншу місцевість.
- Б. відсторонення працівника від роботи.
- В. нез'явлення на роботі в зв'язку з хворобою більше 2-х місяців.

2) В який строк власник або уповноважений ним орган повинен видати трудову книжку працівнику при звільненні:

- А. в 3-х денний строк після звільнення.
- Б. в 10-ти денний строк після звільнення.
- В. в день звільнення.

3) До дисциплінарних заходів відноситься:

- А. догана.
- Б. утримання із заробітної плати.
- В. відшкодування завданої шкоди.

4) На яких підприємствах створюється служба охорони праці:

- А. на державних підприємствах.
- Б. на всіх підприємствах незалежно від форми власності.
- В. на особливо небезпечних підприємствах.

4. Вирішіть задачу.

На підставі доповідної записки начальника цеху слюсарю Маслову наказом по підприємству була оголошена догана. Маслов оскаржив наказ про оголошення йому дисциплінарного стягнення до місцевого суду. У позовній заяві Маслов вказав, що погано себе почував і тому вимушений був звернутися до лікаря. Його звернення до лікаря підтверджувалося відповідною довідкою.

Що мається на увазі під дисциплінарним проступком? Назвіть підставу притягнення працівника до дисциплінарної відповідальності. Які обставини виключають вину працівника? Яке рішення винесе суд у справі Маслова?

ВАРІАНТ 3
(В, Є, І, Н, С, Х, Щ)

1. Гарантії прав працівників на безпечні та нешкідливі умови праці.

2. Юридична відповідальність за порушення вимог законодавства про працю та охорону праці.

3. Вирішіть тестові завдання:

1) Випробувальний строк не може встановлюватись для:

- А. осіб, які не досягли 18 років;
- Б. спеціалістів з вищою освітою;
- В. працівників, які приймаються на фізичні роботи без спеціальної освіти;

2) Нормальна тривалість робочого часу:

- А. 36 годин на тиждень;
- Б. 42 годин на тиждень;
- В. 40 годин на тиждень;

3) Причини виникнення колективних трудових спорів:

- А. Вимога профспілки;
- Б. Невиконання власником або уповноваженим ним органом положень контракту, укладеного з працівником;
- В. Незаконне звільнення працівника;

4) Охорона праці – це

А. система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на

збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності;

Б. система правових засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини;

В. система гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності.

4. Вирішіть задачу.

Філатов звернувся до директора підприємства з проханням про прийняття на роботу інженером по охороні праці. Директор запропонував взяти у відділі кадрів листок по обліку кадрів, заповнити його і разом з іншими документами і заявою принести до нього.

Поки Філатов виконував цю вказівку, директор зателефонував на останнє місце роботи Філатова і з'ясував, що Філатов є членом Комуністичної партії України та активно веде партійну роботу.

Отримавши такі відомості про Філатова, директор відмовив йому у прийнятті на роботу.

Чи законні такі дії директора?

ВАРІАНТ 4
(Г, Ж, К, О, Т, Ц, Ю, Я)

1. Зміст і конкретизація основних принципів державної політики в сфері охорони праці

2. Поняття, класифікація та порядок вирішення трудових спорів (конфліктів).

3. Вирішіть тестові завдання:

1) Загальна трудова правосуб'єктність громадян наступає:

А. з 17 років.

Б. з 16 років.

В. з 18 років.

2) Тривалість щорічної основної відпустки:

А. 31 календарний день.

Б. не менше 28 календарних днів.

В. не менше 24 календарних днів.

3) Закон України «Про охорону праці» було прийнято:

А. 14 жовтня 1992р.

Б. 10 вересня 1998р.

В. 5 вересня 1996р.

4) Роботодавець створює службу охорони праці на підприємстві з кількістю працюючих:

А. 20 і більше осіб;

Б. 50 і більше осіб;

В. 80 і більше осіб.

4. Вирішіть задачу.

Громадський інспектор по охороні праці повідомив державного інспектора, що на заводі мають місце такі порушення охорони праці: жінки і підлітки працюють на вантажних роботах, переносять і пересувають важкі речі – жінки до 30 кг, підлітки чоловічої і жіночої статі – до 15 кг також мають місце факти роботи неповнолітніх у нічні зміни.

Чи мають місце порушення норм з охорони праці у даному випадку?

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Поняття джерел трудового права України, їх класифікація.
2. Конституція України як основне джерело трудового права.
3. Кодекс законів про працю України та інші законодавчі акти України, що регулюють трудові відносини.
4. Підзаконні акти, що регулюють трудові відносини.
5. Локальні правові норми.
6. Міжнародні правові акти про працю.
7. Основні законодавчі акти у сфері охорони праці.
8. Предмет регулювання трудового права України.
9. Метод правового регулювання трудових відносин.
10. Система трудового права України.
11. Поняття основних принципів трудового права України.
12. Поняття суб'єкта трудового права України.
13. Громадяни як суб'єкти трудового права України.
14. Власник або уповноважений ним орган як суб'єкт трудового права України.
15. Підприємство як суб'єкт трудового права України.
16. Трудовий колектив як суб'єкт трудового права України.
17. Профспілковий орган підприємства як суб'єкт трудового права України.
18. Державні органи, які виступають суб'єктами трудового права України.
19. Поняття колективного договору.
20. Колективні переговори по укладенню колективного договору.
21. Порядок укладення колективного договору і його зміст.
22. Контроль за виконанням колективного договору і види відповідальності за невиконання його зобов'язань.
23. Контроль за виконанням колективного договору і види відповідальності за невиконання його зобов'язань.
24. Поняття трудового договору.
25. Зміст трудового договору.
26. Окремі види трудового договору.
27. Загальний порядок прийняття на роботу.
28. Випробувальний строк при прийнятті на роботу.
29. Поняття та види переводів на іншу роботу.
30. Підстави припинення трудового договору.
31. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника.
32. Загальні підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу.
33. Додаткові підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу.

34. Розірвання трудового договору на вимогу профспілкового чи іншого уповноваженого на представництво трудовим колективом органу.
35. Порядок звільнення з роботи.
36. Відсторонення працівника від роботи.
37. Порядок оформлення звільнення працівника з роботи.
38. Поняття робочого часу за трудовим правом. Види тривалості робочого часу.
39. Режим роботи і облік робочого часу.
40. Поняття надурочних робіт і порядок їх проведення.
41. Поняття відпочинку та його види.
42. Трудові відпустки.
43. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням.
- 44.4. Соціальні відпустки.
45. Відпустки без збереження заробітної плати.
46. Порядок надання відпусток.
47. Поняття та структура заробітної плати.
48. Нормування праці.
49. Системи оплати праці.
50. Оплата праці при відхиленні від умов, передбачених тарифами.
51. Порядок виплати заробітної плати.
52. Гарантійні виплати.
53. Компенсаційні виплати.
54. Поняття внутрішнього трудового розпорядку як основи організації праці.
55. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку.
56. Заходи заохочення за сумлінне виконання трудових обов'язків.
57. Юридична відповідальність за порушення трудових обов'язків» Поняття дисциплінарного проступку.
58. Заходи стягнення за порушення трудових обов'язків і порядок їх застосування.
59. Поняття трудових спорів та їх класифікація.
60. Комісія по трудових спорах як обов'язковий первинний орган по розгляду трудових спорів.
61. Судовий порядок розгляду трудових спорів.
62. Поняття охорони праці за трудовим правом.
63. Органи, що здійснюють державне управління охороною праці.
64. Компетенція спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці.
65. Компетенція органів місцевого самоврядування.
66. Система управління охороною праці
67. Служба охорони праці підприємства
68. Комісія з охорони праці підприємства
69. Навчання з охорони праці

70. Розслідування на облік нещасних випадків.
71. Розслідування та облік хронічних професійних захворювань і отруєнь.
72. Розслідування та облік аварій
73. Положення Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності»
74. Управління страхуванням від нещасного випадку
75. Відшкодування шкоди, заподіяної застрахованому ушкодженням його здоров'я
76. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження.
- 77.2. Громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці.
78. Види відповідальності за порушення законодавства про охорону праці.
79. Кримінальна відповідальність за порушення вимог законодавства про охорону праці.
80. Адміністративно-правова відповідальність за порушення законодавства про охорону праці

ДОДАТКИ

Додаток 1

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

КАФЕДРА НАГЛЯДОВО-ПРОФІЛАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з дисципліни **«ПРАВОВІ ОСНОВИ ПРАЦЕОХОРОННОЇ ПОЛІТИКИ ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ»**

Варіант № __

Виконав:

Перевірив:

Харків – 20__

ПЛАН КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

1. КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ ЯК ОСНОВНЕ ДЖЕРЕЛО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА НА ПРАЦЮ ТА ЇЇ ОХОРОНУ.....	4
2. ПРАЦІВНИК ЯК СУБ'ЄКТ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН.....	8
3. ВИРІШИТЬ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ.....	12
4. ВИРІШИТЬ ЗАДАЧУ.....	14
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	15

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України.
2. Кодекс Законів про працю України.
3. Закон України «Про охорону праці».
4. Закон України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів(конфліктів)».
5. Скоробагатько В.А., Федішин М.І. Трудові спори: законодавство, коментар, судова практика. Київ «Істина»,2007р.
6. Прокопенко В.І.Трудове право України. Підручник, Харків «Консум» , 2008р.
7. Чанишева.Г.І., Болотіна Н.Б.Трудовое право Украины. Навчальний посібник. Харків: «Одисей», 2000 р.

Підписано до друку 15.07.13. Формат 60×84 1/16.

Ум.-друк. арк. 8,25.

Вид. № 06/13.

Відділення редакційно-видавничої діяльності
Національного університету цивільного захисту України
61023, Харків, вул. Чернишевського, 94

